

# Enkele begrippen verklaard

**abrasieplaat** of **abrasievlak**: drooggevalle zeebodem, helend door de erosie van de zee

**ampeliet**: versteend, pyriethoudend, zwart slib, in anaerobisch (zuurstofarm) milieu gevormd

**anticline**: plooi rug. Het centrum van een a. bestaat uit de stratigrafisch oudste gesteenten van de plooi. Zie ook syncline

**basisconglomeraat**: grove, conglomeratische afzetting die direct boven een stratigrafisch hiaat is gedeponerd. Zo'n hiaat markeert vaak een verlandingsfase met erosie. Het b. is dan het eerste sediment dat door de transgrederende\*) zee wordt afgezet.

**caillasse**: een gelaagde, mergelige kalk

**concordante lagen**: lagen die boven elkaar liggen in een parallelle ononderbroken serie. Zie ook discordantie

**dioriet**: een dieptegesteente met plagioklaas en wat kwarts als voornaamste lichte bestanddelen en meestal hoornblende en/of biotiet als donkere mineralen

**discordantie**: erosieoppervlak of oppervlak dat stilstand in sedimentatie markeert. Een d. scheidt met een hiaat de afzetting van jongere lagen op een oudere serie.

**graniet**: dieptegesteente met kaliveldspaat (orthoklaas of mikrokliën), plagioklaas, kwarts en een of meer "donkere" mineralen: muskoviet, biotiet, hoornblende. Een g. bestaat voor ten minste 20% uit kwarts. Van de gezamenlijke veldspaten (kaliveldspaat + plagioklaas) is 35 tot 90% kaliveldspaat.

**granodioriet**: dieptegesteente, ongeveer als graniet, maar met meer plagioklaas ten koste van kaliveldspaat: 10 tot 35% van alle veldspaten in het gesteente is kaliveldspaat. Donkere mineralen zijn vooral biotiet en/of hoornblende.

**metamorfose**: mineralogische en structurele aanpassing van gesteenten aan omstandigheden die verschillen van de condities waaronder de betreffende gesteenten ontstonden. Tot deze veranderde omstandigheden worden niet verwerking en diagenese (oppervlaktevverschijnselen) gerekend, maar fysische of chemische omstandigheden die die-

per in de korst plaatsvinden, zoals verandering van temperatuur, druk en chemische samenstelling.

**oöliet**: gesteente dat voornamelijk bestaat uit oölietbolletjes. Dit zijn kleine, in concentrische lagen aangegroeide partikels

**orogenese**: gebergtevorming; het proces van deformatie, metamorfose en magmatische activiteit, zoals deze plaatsvindt in een bepaalde periode. Een o. omvat verscheidene episodën, zoals daling van een omvangrijk gebied, plooiing en opheffing

**psammiet**: zandige afzetting, al of niet geconsolideerd. De bestanddelen hebben een korrelgrootte van 1/16 tot 2 mm

**regressie**: het terugtrekken van de zee, veroorzaakt door verlaging van het zeeniveau of door stijging van het land. Zie ook transgressie

**schist**: zichtbaar kristallijn, metamorf gesteente met een sterk ontwikkelde parallelle structuur en met een uitstekende slijtbaarheid. De Franse term "schistes" en de Duitse term "Schiefer" komen niet met de Nederlandse definitie van schist overeen. "Schistes" zowel als "Schiefer" omvatten zowel schalies (niet metamorf) als leien (wel al metamorf maar nog niet zichtbaar kristallijn) en schisten. Metamorfe gesteenten in het algemeen worden in het Frans wel "schistes cristallins" in het Duits "kristalline Schiefer" genoemd.

**siltsteen**: geconsolideerde silt. Silt is een sediment met een korrelgrootte tussen 1/16 en 1/256 mm.

**syncline**: plooidal. Het centrum van een s. bestaat uit de stratigrafisch jongste gesteenten van de plooi. Zie ook anticline

**tilliet**: verharde keileem. Keileem is de ongesorteerde, gewoonlijk ongelaagde afzetting, gedeponerd direct onder een gletsjer

**transgressie**: het oprukken van de zee over landgebied. Zie ook regressie

**xenoliet**: gesteentefragment, dat vreemd is aan het stollingsgesteente waarin het is ingesloten.

tafereel uit het tapijt van Bayeux

